

ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БОРАСИДАГИ ИШЛАР САРҲИСОБ ҚИЛИНДИ, ЯНГИ ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАНДИ

12 январь куни Президент Шавкат Мирзиёев мамлакатимиз ҳаётидаги муҳим воқеа — Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил топганининг 29 йиллиги ва Ватан ҳимоячилари куни арафасида Қуролли Кучлар академиясига ташриф буюрди.

Давлат раҳбари ўқув муассасаси фаолиятини такомиллаштириш бўйича амалга оширилган ишлар ва у ерда яратилган таълим инфратузилмаси объектлари, шунингдек, Қуролли Кучларимизнинг замонавий қурол ва ҳарбий техника намуналари ҳамда миллий мудофаа саноати корхоналари томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотлар билан танишди.

Шундан сўнг Академияда Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондонни раислигида Қуролли Кучлар ва ҳарбий-маъмурий секторлар фаолиятининг 2020 йил янунлари ҳамда келгусидаги устувор вазифаларга баъшланган Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди.

Тадбирда Хавфсизлик кенгаши аъзолари, Қуролли Кучларнинг раҳбар ва қўмондонлик таркиби, жойлардаги давлат ҳокимияти органлари раҳбарлари ҳамда жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан мамлакатимиз мудофаа қобилиятини янада ошириш борасида амалга оширилган ишлар, Қуролли Кучларни ривожлантириш йўлидаги саъй-ҳаракатлар ва уларнинг натижалари батафсил сарҳисоб қилинди. Вазирлик ва идоралар ҳамда жойлардаги давлат ҳокимияти органларининг ушбу йўналишдаги фаолиятига танқидий баҳо берилди.

Президентимиз томонидан Ўзбекистон Республикасини 2017-2021 йилларда ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси асосида, мамлакат ҳаётининг бошқа жабҳалари билан бир қаторда, ҳарбий соҳанинг энг муҳим йўналишлари бўйича замон талабларига мос қарорлар қабул қилинганлиги, амалга оширилган тизимли ва стратегик комплекс чора-тадбирлар натижасида қисқа давр ичида миллий армиямизнинг жанговар шайлиги ва умуман, мамлакатнинг

мудофаа қобилияти сезиларли даражада ошгани таъкидлаб ўтилди.

Йиғилишда давлатимиз раҳбари Қуролли Кучларни ривожлантириш ва мамлакат мудофаа қобилиятини янада мустаҳкамлаш ҳамда бу борада замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва илғор инновацияларни кенг татбиқ этиш бўйича муҳим кўрсатмалар берди.

Жумладан, барча даражадаги қўмондонлик ва бошқарув органлари фаолиятини такомиллаштириш, қўшинларда автоматлаштирилган бошқарув воситалари ва комплексларни жорий қилиш орқали уларнинг ҳамкорликдаги оператив ва жанговар тайёргарлик даражасини ошириш, ахборот ва киберхавфсизликни таъминлаш истиқболдаги долзарб вазифалардан бўлиб қолади.

Ҳарбий кадрларни тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳамда ҳарбий илми ривожлантириш борасида Қуролли Кучлар Олий Бош

Қўмондон томонидан ҳарбий можаролар ва замонавий жанг амалиётларини ҳамда миллий ҳарбий санъат тарихини чуқур ўрганиб, қўшинларнинг тайёргарлик усул ва услубларини янада такомиллаштириш вазифаси қўйилди.

Бунда ҳарбий таълим тизимида бошланган ислохотларни узвий давом эттириш, олий ҳарбий билим юртлари, лицей ва коллежлар, жумладан, "Темурбеклар мактаби" ҳарбий академик лицейлари фаолиятини такомиллаштириш, уларда таълим олаётган ўқувчилар қалбида миллий руҳ, она Ватанга меҳр ва садоқат, адолат туйғусини ҳар томонлама қўллайтириш, буюк аждодларимиз, жумладан, Жалолиддин Манғуберди, Амир Темур, Шохрух Мирзо, Захриддин Муҳаммад Бобур каби саркардаларимизнинг бой жанг санъатидан кенг фойдаланиш муҳимлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

▶ Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОИ ОЛИС ҲУДУДЛАРДАГИ БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИГА МАЛАКАЛИ МУТАХАССИСЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 декабрдаги Олий Мажлисга Мурожаатномасида белгиланган вазифаларни амалга ошириш, олис ва чекка ҳудудлардаги бюджет ташкилотларида бошқа ҳудудлардан келиб фаолият юритаётган олий маълумотли мутахассислар меҳнатини янада рағбатлантириш, бўш иш уринларини тўлдириш ҳамда жойларда малакали кадрларнинг меҳнат фаолияти ва ижтимоий ҳимояси учун муносиб шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. 2021 йил 1 январдан бошлаб:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги "Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм-фан соҳаларини ривожлантириш

чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-6108-сон фармонида мувофиқ, олис ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотлари (кейинги ўринларда — бюджет ташкилоти) бошқа ҳудудлардан меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун келган олий маълумотли мутахассисларга (кейинги ўринларда — олий маълумотли мутахассислар) базавий ҳисоблаш миқдорининг 50 баравари миқдоридан бир марталик бошланғич ёрдам пули ва уй-жойларни ижарага олганлик (ижарада турганлик) учун базавий ҳисоблаш миқдорининг 2 баравари миқдоридан ҳар ойлик пул компенсацияси;

▶ Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОИ НАМАНГАН ВИЛОЯТИНИНГ КОСОНСОЙ, ЧОРТОҚ ВА ЯНГИҚҮРҒОН ТУМАНЛАРИДА МЕВА-САБЗАВОТЧИЛИК ВА УЗУМЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Наманган вилоятида озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтириш, аҳоли бандлигини таъминлаш, мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш, ҳар бир ҳудудда сабзавот, картошка, дуккакли ва мойли экинларга ихтисослаштириш кўрсаткичлари 2 ва 3-илова-ларга мувофиқ;

Наманган вилояти Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида 2021-2022 йилларда озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш, қайта ишлаш ва экспорт ҳажмларини ошириш прогноз кўрсаткичлари 4-иловага мувофиқ;

Наманган вилояти Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида 2021-2022 йилларда амалга оширилиши режалаштирилган қайта ишлаш ташкилотлари, музлаткичли омборхона ва иссиқхона лойиҳаларининг манзилли руйҳати 5-иловага мувофиқ тасдиқланган.

Наманган вилоятида озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтириш, аҳоли бандлигини таъминлаш, мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш, ҳар бир ҳудудда сабзавот, картошка, дуккакли ва мойли экинларни яхлит майдонларга жойлаштириш ҳамда плантация усулида интенсив ва мевали боғ ҳамда тоқзорлар барпо этиш орқали маҳсулот етиштириш, қайта ишлаш ҳамда экспорт ҳажминини ошириш мақсадида:

1. Қўйидагилар:

Наманган вилояти Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида 2021-2022 йиллар ҳосилидан қисқартириладиган галла майдонларига қишлоқ хўжалиги экинларини жойлаштиришнинг прогноз кўрсаткичлари 1-иловага мувофиқ;

Наманган вилояти Косонсой, Чортоқ ва

▶ Давоми 2-бетда

14 январь — Ватан ҳимоячилари куни

УЛАР БОРКИ, ЮРТ ОСОЙИШТА,
ҚўЛЛАР МЕҲНАТДА

▶ 5-бетга қаранг.

"Янги Ўзбекистон" учун махсус

ЖАНУБИЙ КОРЕЯ ПРЕЗИДЕНТИ ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ЭРКИН САВДО ШАРТНОМАСИНИ ТУЗИШНИ ТЕЗЛАШТИРИШНИ ТАСДИҚЛАДИ

Жанубий Корея Ўзбекистон билан Эркин савдо шартномасини (ЭСШ) тузиш бўйича ишларни тезлаштиради. Бу ҳақда Корея Республикаси Президенти Мун Чже Ин ўзининг корея халқига йўллаган Янги йил мурожаатида маълум қилди.

"Биз Филиппин, Камбоджа ва Ўзбекистон билан Эркин савдо шартномаси музокараларини тезлаштириш орқали Янги Жанубий ва Янги Шимолий сиёсат бўйича алмашинув ва ҳамкорликни кенгайтираемиз", деди Корея Республикаси Президенти.

Эслатиб ўтамиз, Жанубий Корея ҳукумати томонидан фаол илгари сурилатган "Янги Шимолий сиёсат" Евроосиё қитъаси мамлакатлари, шу жумладан, Ўзбекистон билан турли жабҳалардаги яқин ҳамкорлик муносабатларини ривожлантиришни назарда тутади.

Корея Республикаси ҳозирга қадар Европа Иттифоқи ва Европа-эркин савдо уюшмаси, Жанубий

Шарқий Осиё мамлакатлари ассоциацияси (ASEAN) каби ташкилотлар, шунингдек, АҚШ, Канада, Австралия, Янги Зеландия, Чили, Колумбия, Перу, Хитой, Ҳиндистон, Сингапур, Вьетнам ва Туркия каби давлатлар билан Эркин савдо шартномаларини имзолаган.

Ўзбекистон ва Жанубий Корея вақт синовидан ўтган ишончли ҳамкорлар саналади. Олий даражадаги мулоқотлар ва муштарак интилишлар самарасида мамлакатларимиз ўртасидаги алоқалар барча йўналишларда изчил ривожланиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил ноябрь ойида Корея

Республикасида давлат ташрифи, Жанубий Корея раҳбари Мун Чже Иннинг 2019 йил апрелда Ўзбекистонга давлат ташрифи узаро муносабатларни сифат жиҳатдан янги bosқичга кўтарди. Мазкур тарихий ташрифлар кўп қиррали алоқаларни ривожлантириш учун мустаҳкам замин яратди.

Ўзбекистон Республикаси ва Корея Республикаси сиёсий муносабатлари халқаро майдонда бир-бирини қўллаб-қувватлаш руҳида давом этмоқда. Томонларнинг глобал ҳамда минтақавий аҳамиятга эга масалалар бўйича ёндашувлари ўхшаш ёки яқиндир.

▶ Давоми 2-бетда

ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БОРАСИДАГИ ИШЛАР САРҲИСОБ ҚИЛИНДИ, ЯНГИ ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАНДИ

▶ Бошланиши 1-бетда

Шунингдек, Тошкент шахрида барпо этилган "Ғалаба боғи" ва "Шон-шараф" музейи мажмуасини ҳарбий хизматчилар, юртимиз аҳолиси, айниқса, ёшлар учун ҳарбий тарихини ва буюк аجدодларимиз қахрамонлигини ўрганиш илмий марказига айлантириш бўйича кўрсатмалар берилди.

Бугунги кунда глобал ахборот маконидаги қарама-қаршилик, инсон, айниқса, ёш авлоднинг онги ва қалби учун курашнинг кучайиши шароитида ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг роли ва аҳамияти ортиб бормоқда.

Шунинг учун давлатимиз раҳбари томонидан аҳолининг ва биринчи навбатда ёшларнинг ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси тизимини такомиллаштириш, уларни мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар жараёнига жалб қилиш, интеллектуал ва ижодий салоҳиятини намоён қилишга шароит яратиш юзасидан кўрсатмалар берилди.

Мамлакатимиз аҳолиси ва ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш,

уларнинг фуқаролик позициясини кучайтириш билан боғлиқ ишларни "Ғасур жангчи" — ёшлар учун намуна" шиори остида янада жадаллаштириш, ҳарбий округлар кўмондонликларига камда 10 тадан мактабни оталиққа олиш ҳамда ҳарбий қисм командирлари томонидан уларда ватанпарварлик ва ҳарбий шон-шараф дарсларини йўлга қўйиш вазифаси юқланди.

Қуrolли Кучларимизда яратилган замонавий инфратузилмадан фойдаланган ҳолда уюшмаган ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш билан бирга, меҳнат бозорига талаб қилинадиган касб-хунарга ўргатиш бўйича ишларни ташкил этиш вазифаси ҳам қўйилди.

Шунингдек, давлатимиз раҳбари "ўз фарзандларида юқсак ватанпарварлик руҳини камол топтира олмаган давлат, қандай қудратли қуролга эга бўлмасин, мудофеа қобилиятини мустаҳкамлай олмайди", дея таъкидлаб ўтди.

Бундан ташқари, йиғилишда мамлакат мудофеа саноати комплексини янада ривож-

лантириш, давлат чегараларини кўриқлаш тизимини такомиллаштириш, фавқулодда вазиятларни прогноз ва мониторинг қилиш ҳамда авария ва техноген ҳалокатларнинг олдини олиш борасидаги ишлар самардорлигини ошириш бўйича зарур топшириқлар берилди.

Президент Шавкат Мирзиёев ҳарбий оилаларда маънавий-ахлоқий муҳитни яхшилаш, соғлом турмуш тарзи ва болалар тарбиясига ёндашувларни намунали даражага кўтариш, ҳарбийлар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ҳамда уй-жой билан таъминлаш ишлари келгусида ҳам муҳим ва устувор йўналиш сифатида қоллини қайд этди.

Тадбир якунида давлатимиз раҳбари Қуrolли Кучларни янада ривожлантириш бўйича олиб борилаётган ишлар, биринчи навбатда, халқимизнинг хавфсизлиги, тинчлиги ва осийишталигини таъминлашга қаратилган янги Ўзбекистонни барпо этишнинг бош талаби эканини таъкидлади.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ОЛИС ҲУДУДЛАРДАГИ БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИГА МАЛАКАЛИ МУТАХАССИСЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

▶ Бошланиши 1-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 12 ноябрдаги "Бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасалари фаолиятига мутолақа янги механизмлари жорий қилиш ва соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотлар самарадорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-6110-сон фармонига мувофиқ, тиббий олий таълим ташкилотини охириги 3 йил ичида тамомланган ва бошқа ҳудудда яшовчи **тиббийёт ходими** (кейинги ўринларда — тиббийёт ходими) **олис ва чекка ҳудудларда жойлашган оливайиш шифокор пунктлари ва оливайиш поликлиникаларига** (кейинги ўринларда — тиббийёт муассасаси) ишга қабул қилинганда уларга камда 3 йил ишлаб бериш шарти билан **30 миллион сўм** миқдорига бир маргалича **бошланғич ёрдам пули**, уй-жойи бўлмаганларга эса 3 йил давомида хизмат уй-жойлари берилиши ёки базавий ҳисоблаш миқдорининг **2 баравари** миқдорига **ҳар ойлик пул компенсацияси** берилиши белгиланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Белгилаб қўйилсинки: мазкур қарорда олис ва чекка ҳудуд деганда, Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 7 июндаги 471-сон қарори билан тасдиқланган умумий ўрта таълим муассасаларида бошқа ҳудудлардан келиб фаолият юритаётган педагог ходимларга махсус устам белгиландиган ҳудудлар тушунилади; мазкур қарорда назарда тутилган бошланғич ёрдам пули ва ҳар ойлик пул компенсацияси солиқ тўловчининг жами даромадига киритилмайдиган ҳамда **жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг солиқ солиш босқети ҳисобланмайдиган**;

мазкур қарорда назарда тутилган бошланғич ёрдам пули ва ҳар ойлик пул компенсацияси ҳамда уй-жой шароитини яхшилаш бўйича имтиёзлардан олий таълим муассасасининг бакалаврияти ёки магистратурасини (таълим шаклидан қатъи назар — кундузги, сиртки, кечки, шунингдек, иккинчи мутахассислик) тамомлаганидан кейин **уч йил мубайнида олис ва чекка ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотлари**, шу жумладан, **тиббийёт муассасаларига ишга кирган битирувчилар** фойдаланиш ҳуқуқига эга;

ҳар ойлик пул компенсацияси олий таълим муассасаси ва (ёки) тиббийёт ходими ишга қабул қилинган ойдан бошлаб **36 ой** мубайнида тўланади, бунда ходим ушбу ҳудудда шахсий уй-жойга эга бўлганда, унга хизмат турар жойи берилганда ёки у билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинганда, пул компенсацияси тўлаш тўхтатилади;

олий таълим муассасаси ва (ёки) тиббийёт ходими ҳар ойлик пул компенсациясини олиш учун вақтинча яшаб жойини ва уй-жойини ижарага олганлик учун коммунал хизматлар қийматсиз амалдаги харажатлар суммасини кўрсатган ҳолда, тегишли бюджет ташкилоти раҳбарига ариза беради. Бунда, уй-жой ижараси учун ҳақиқатда тўланаётган тўлов базавий ҳисоблаш миқдорининг 2 бараваридан кам бўлган тақдирда, ҳар ойлик пул компенсацияси миқдори ҳақиқатда тўланаётган тўлов миқдорига мувофиқ камайтирилади, қолган барча ҳолатларда ҳар ойлик пул компенсацияси базавий ҳисоблаш миқдорининг 2 баравари миқдорига тўланади;

ҳар ойлик пул компенсацияси унинг миқдорини кўрсатган ҳолда, тегишли бюджет ташкилоти раҳбарининг буйруғи билан тайинланади ҳамда ушбу ташкилот бухгалтерияси томонидан иш ҳақи билан биргаликда тўланади;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 25 апрелдаги "Навоий вилоятининг олис чўл туманлари аҳолиси турмуш даражасини янада оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-2925-сон қарори ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 31 октябрдаги 312-сон қарори билан тасдиқланган Судьяларга, суд органлари ходимларига,

Давлат бюджетли маблағлари ҳисобидан молиялаштирилди;

бошланғич ёрдам пули ва ҳар ойлик пул компенсацияси учун талаб қилинадиган маблағлар тегишли бюджет ташкилотининг харажатлар сметасида назарда тутилади. Бунда, олий таълим муассасаси ва (ёки) тиббийёт ходимининг ишга қабул қилиниши жорий молия йилида рўй берган ҳолатда, бюджет ташкилотининг харажатлар сметасига белгиланган тартибда ўзгартириш киритилади.

7. Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 25 мартдаги 182-сон қарори билан тасдиқланган Уй-жойга муҳтож фуқароларни аниқлашнинг ижтимоий мезонларига "Олис ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотларда бошқа ҳудудлардан келиб фаолият юритаётган олий таълим муассасалари" мезони киритилсин.

8. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари: олис ва чекка ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотлари ва (ёки) тиббийёт муассасаларида олий таълим муассасаси ва (ёки) тиббийёт ходимига бўлган эҳтиёж бўйича буш иш ўринлари юзасидан маълумотлари ҳар ой якуни бўйича кейинги ойнинг 5-кунига қадар расмий веб-сайтларида жойлаштириб борсин;

жойларда олий таълим муассасалари битирувчилари билан учрашувлар ташкил этиб, уларни чекка ҳудудларда жойлашган, олий таълим муассасаларида қўйиб, маълумотли кадрларга эҳтиёж мавжуд бўлган бюджет ташкилотларига ишга жалб этиш, шунингдек, ёш мутахассисларга фаолият юритиш учун зарур шарт-шароитлар яратиш чораларини кўрсин;

жойлардаги маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан олис ва чекка ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотлари ва (ёки) тиббийёт муассасаларида бошқа ҳудудлардан келиб фаолият юритаётган олий таълим муассасалари ва (ёки) тиббийёт ходимларига тегишли ҳудудлардаги захира ерлардан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда уй-жой қурилиши учун ер участкалари ажратилишини назоратга олсин.

9. Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 26 февралдаги 170-сон қарори билан тасдиқланган Уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож бўлган фуқароларни ҳисобга олиш, давлат уй-жой фондигади турар жойларни тақсимлаш ва тақдим этиш тартиби тўғрисидаги низома 2-иловага мувофиқ қўшимча киритилсин.

10. Молия вазирлиги (Т.А.Ишметов) бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда:

мазкур қарорда назарда тутилган бошланғич ёрдам пули ва ҳар ойлик пул компенсациясини солиқ тўловчининг жами даромадига киритилмайдиган даромадлар этиб белгилаш бўйича Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини Вазирлар Маҳкамасига киритсин;

қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига тақлифлар киритсин;

ўзлари қабул қилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу қарорга мувофиқлаштирсин.

11. Адлия вазирлиги (Р.Қ.Давлатов) мазкур қарорнинг моҳияти ва аҳамиятини аҳоли ўртасида тушунтириш, ижрочиларга етакзиш ва белгиланган чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича давлат органлари ва ташкилотлари фаолиятини мувофиқлаштириш ишларини ташкил қилсин.

12. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Бош вазирнинг ўринбосарлари Ж.А.Қўчқоров ва Б.А.Мусаев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

Тошкент шаҳри, 2021 йил 11 январь

Ш. МИРЗИЁЕВ

"Янги Ўзбекистон" учун махсус

ЖАНУБИЙ КОРЕЯ ПРЕЗИДЕНТИ ЎЗБЕКISTОН БИЛАН ЭРКИН САВДО ШАРТНОМАСИНИ ТУЗИШИНИ ТЕЗЛАШТИРИШНИ ТАСДИҚЛАДИ

2021 New Year's Address by President Moon Jae-in

▶ Бошланиши 1-бетда

Мамлакатларимиз ўртасида иқтисодий алоқалар жадал суръатларда ривожланмоқда, конструкторив ҳамда ўзаро манфаатли сиёсий мулоқот тобора фаоллашмоқда. Корея Республикаси юртимизда саноат ва инфратузилмани диверсификациялаш ҳамда модернизациялаш бўйича устувор дастурларни амалга ошириш соҳасида етакчи технология шерик саналади.

«Дунё» АА,

Сеул

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

НАМАНГАН ВИЛОЯТИНИНГ КОСОНСОЙ, ЧОРТОҚ ВА ЯНГИҚҮРҒОН ТУМАНЛАРИДА МЕВА-САБЗАВОТЧИЛИК ВА УЗУМЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

▶ Бошланиши 1-бетда

2. Наманган вилояти ҳокимлиги (Ш.Абдуразақов) манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда: 2021-2022 йилларда фермер хўжалиқларининг қисқартириладиган галла майдонларини белгиланган тартибда мақбуллаштириш;

мақбуллаштириш жараёнида туманлар ҳокимликлари захирасига қайтарилган ер участкалари тўғридан-тўғри инвестиция киритилгани қишлоқ хўжалиқ кластерларига, экспорт қилувчи ва қайта ишлашчи таълим муассасаларига, қўл тармоқли фермер хўжалиқларига ва янги ташкил этиладиган кооперацияларга белгиланган тартибда ажратилишини таъминлаш;

мавжуд ер майдонлари ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш, маҳсулот этиштириш, қайта ишлаш ва экспорт ҳажмининг ошириш учун экинларни яхлит майдонларга плантация усулида жойлаштириш ҳамда белгиланган экспортбо экинларнинг экилишини таъминлаш;

қайта ишлаш ва экспорт ҳажмларини уч барабарга ошириш учун қайта ишлаш ташкилотлари, музлаткичли омбороналар ва логистика марказларини 2021-2022 йиллар давомида тўлиқ ишга тушириш ҳамда ишлашнинг таъминлаш;

ҳар бир туманда уруғлик ва қўчатлар билан таъминлаш имкониятидан келиб чиқиб, сабзавот экинлари ва картошка уруғчилигига ҳамда мевали дарахт ва ток қўчатлари этиштиришга иxtиссослашган фермер хўжалиқларини ташкил этиш;

яроқсиз деб топилган, иқтисодий жиҳатдан самарасиз, кам ҳосилли бoғ ва тоқорлар ўрнида интенсификация бoғ ва тоқорлар барпо қилиш ёки экспортбо ва сердаромад қишлоқ хўжалиқи махсуслоқларини этиштириш чораларини кўрсин.

3. Қишлоқ хўжалиқи вазирлиги (Ж.Ходжаев) Наманган вилояти ҳокимлиги (Ш.Абдуразақов) билан биргаликда Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида мева-сабзавотчилик ва узумчилик соҳасини янада ривожлантириш, ишларни тизимли ташкил этиш мақсадида туманлардаги қишлоқ хўжалиқи бўлимларининг вазифаларини қайта қўриб чиқиб, такомиллаштириш чораларини кўрсин.

4. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ: Наманган вилоятининг Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида сертифицикданган сабзавот, дуккакли ва мойли экинлар уруғларини ҳамда мевали дарахт ва ток қўчатларини этиштирувчи фермер хўжалиқи ва бошқа қишлоқ хўжалиқи ташкилотлари томонидан тўланадиган ер солиғи уч йил муддатга 50 фоизга камайтирилади;

2021 йил 1 февралдан сертифицикданган сабзавот, полиз, дуккакли ва мойли экинлар уруғларини ҳамда мевали дарахт ва ток қўчатларини этиштирувчи фермер хўжалиқи ва бошқа қишлоқ хўжалиқи ташкилотлари, шунингдек, кластерлар ва кооперацияларнинг уруғлик ва қўчат харид қилиш харажатларини молиялаштириш учун миллий валютада ажратилган кредитлар бўйича фоиз ставкасининг Марказий банкнинг асосий ставкасидан ошадиган, лекин 10 фоиз пунктдан кўп бўлмаган қисми, шунингдек, хоржий валютада ажратиладиган кредитлар бўйича фоиз ставкасининг 30 фоизгача, лекин 3 фоиз пунктдан кўп бўлмаган қисми Қўлатдириш фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан қўланади.

5. Қишлоқ хўжалиқи вазирлиги (Ж.Ходжаев) қуйидаги чораларни кўрсин:

Ўзбекистон Республикаси Президенти

Тошкент шаҳри, 2021 йил 11 январь

Ш. МИРЗИЁЕВ

а) Сув хўжалиқи вазирлиги (Ш.Хамраев), Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжалиқлари ва томоғқа ер эгалари кенгаши (А.Хайтов) ҳамда Наманган вилояти ҳокимлиги (Ш.Абдуразақов) билан биргаликда:

иختисослаштирилаётган ҳудудларда яхлитликка жиддий эътибор қаратган ҳолда 2-3 турдаги қишлоқ хўжалиқи экинларини босқичма-босқич плантация усулида жойлаштириш;

ҳар бир ҳудуднинг иختисослашуви, tupроқ-климат шароити, ерларнинг мелiorатив ҳолати, унумдорлиги, сув билан таъминланганлигини ҳисобга олиб ҳамда қайта ишлашчи, тайёрловчи ва экспорт қилувчи ташкилотларнинг талабларидан келиб чиққан ҳолда қишлоқ хўжалиқи экинларини тўлиқ экиш;

б) Инновация ривожланиш вазирлиги (И.Абдурахманов) ва Ташқи ишлар вазирлиги (Ф.Арзиев) билан биргаликда Янгиқўрғон туманида органик маҳсулотлар этиштириш учун хоржий давлатлар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш, малакали мутахассисларни жалб этган ҳолда фермер хўжалиқлари ва кооперациялар раҳбарларини ўқитиш ишларини ташкил этиш.

6. Қишлоқ хўжалиқи вазирлиги (Ж.Ходжаев) Наманган вилояти ҳокимлиги (Ш.Абдуразақов) билан биргаликда аҳоли ишсизлигини камайтириш учун Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманлари ҳокимликлари тасарруфда захирадаги яхлит 300-500 гектар майдонларга плантация усулида замонавий технологиялар асосида интенсив бoғ ва тоқорлар барпо этиш, лизинг асосида етти йил муддатга аҳолига бериш тадбирларини амалга оширсин.

7. Қишлоқ хўжалиқи вазирлиги (Ж.Ходжаев), Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги (Л.Қудратов) тижорат банклари билан биргаликда Наманган вилояти Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида амалга ошириладиган лойиҳаларни молиялаштиришда тижорат банклари кредитлари, халқаро молия институтларининг кредит линиялари маблағларини жалб этиш чораларини кўрсин.

8. Наманган вилояти ҳокимлиги (Ш.Абдуразақов) Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги (Л.Қудратов), Қишлоқ хўжалиқи вазирлиги (Ж.Ходжаев) билан биргаликда Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида замонавий технологиялар асосида мева-сабзавот маҳсулотларини этиштириш, қайта ишлаш ва сақлаш бўйича ирриқ кластер корхоналарини ташкил этиш учун хоржий инвесторларни кенг жалб қилиш чораларини кўрсин.

9. Қишлоқ хўжалиқи вазирлиги (Ж.Ходжаев) икки ой муддатда манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига тақлифлар киритсин.

10. Адлия вазирлиги мазкур қарорнинг ижрочиларга етакзилишини ҳамда моҳияти ва аҳамияти аҳоли ўртасида тушунтирилишини таъминласин.

11. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил этишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Бош вазир ўринбосари Ш.М.Ганиев белгилансин.

Амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижадорлиги юзасидан 2021 йил 1 июнь ва 2021 йил 15 декабрга қадар Ўзбекистон Республикаси Президентига ахборот киритилсин.

Қарор ижросини ҳар чоракда муҳокама қилиб бoриш, ижро учун масъул идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчиси Р.А.Гулямов зиммасига юклансин.

Шарҳ

Зокирjon ГАДОЕВ,
Олий Мажлис Сенати Бюджет ва иқтисодий ислохотлар масалалари кўмитаси раиси

“2021 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг асосий мақсади республика бюджети ажратмаларини тасдиқлаш, бюджет жараёни ва даражалари ўртасидаги муносабатларни тартибга солиш ҳамда 2021 йил учун мамлакатимизнинг консолидациялашган бюджетини ҳамда уларни тайёрлаш учун асос бўлган макроиқтисодий ривожланиш прогнозлари тўғрисида маълумотларни маъқуллашдан иборат.

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ИЖРОСИ КАФОЛАТИ

Ўзбекистоннинг 2021 йилга мўлжалланган давлат бюджети параметрлари Президентимизнинг 2020 йил 19 октябрь куни бўлиб ўтган 2021 йил учун макроиқтисодий барқарорлик ва белгиланган бюджет тушумларини тўлиқ таъминлаш чора-тадбирлари муҳокамасига бағишланган йилгиликда билдирган кўрсатма ва тавсияларни асосда коронавирус пандемияси таъсирини ҳисобга олган ҳолда, ишлаб чиқилди. Жумладан, 2021 йилги иқтисодиётда камида 5,1 фоиз, жумладан, sanoatda 5,8 фоиз, хизматлар ва қурилишда 6,5 фоиздан ўсишга эришиш керак бўлади. Инфляция даражаси ва бюджет дефицитини прогноз кўрсаткичларидан оширмаслик муҳимлиги ҳисобга олинган.

қайд этилган эди. Шу муносабат билан Қонунга аҳолининг молиявий саводхонлигини ошириш ва бюджет жараёни шаффоқлигини таъминлаш мақсадида маблағлардан фойдаланишга доир ҳисоботларни ҳамда солиқ ва божхона имтиёзлари рўйхатини жойлаштириш механизмининг белгилоччи меъёрлар кўзда тутилган.

“2021 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги қонуннинг ижроси ҳамда давлат бюджетини даромадлари прогнозини ва бюджет харajatларининг ўз вақтида тўлиқ амалга оширилишини таъминлаш мақсадида Президентимизнинг 2020 йил 30 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг “2021 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги қонунини ижросини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорини қабул қилинди. Ушбу ҳужжат билан 2021 йил февралдан бошлаб бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи ҳамда стипендиялар миқдори 1,1 баробарга оширилиши белгиланди.

вилоятларнинг вилоят ва Тошкент шаҳрининг шаҳар бюджетларига қолдирилиши белгиланган.

Тадбиркорлик субъектларига қўшимча имкониятлар бериш мақсадида 2021 йилда солиқ тўловчиларга солиқ ҳисоботларини тақдим этиш муддатларини беш кундан кўп бўлмаган муддатга кеникитрилганлиги учун жазирма солимаслиги тартиби ҳам жорий этилмоқда.

Бундан ташқари, 2021 йил 1 январдан бошлаб барча хўжалик юритувчи субъектлар учун асосий фондларнинг ҳар йиллик, микрофирмалар учун 3 йиллик мажбурий қайта баҳолаш тартиби бекор қилинди.

Бюджет маблағларидан самарали ва мақсадли фойдаланилишини таъминлаш мақсадида Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш, Сув ҳўжалиги вазириликлари, Автомобиль йўллари кўмитасининг бюджет маблағларидан фойдаланиш билан боғлиқ фаолиятининг самарадорлиги индикаторлари тасдиқланди.

Молия вазириликнинг 2022 йил учун Давлат бюджети лойиҳасини шакллантиришда халқаро экспертларни жалб қилган ҳолда, барча вазирлик ва идораларнинг бюджетлари харajatларининг самарадорлиқ индикаторларидан келиб чиқиб, мақсадли режалаштириш тизимини жорий қилиш ҳамда 2022 йил учун бюджетномада акс эттириш топшириғи берилган. Бюджет жараёнининг очиклигини таъминлаш учун Молия вазирилик 2021 йил 1 апрелга қадар Ҳисоб палатаси ва Коррупцияга қарши курашиш агентлиги билан биргаликда маълумотларни расмий веб-сайтларга жойлаштириш тартибини ишлаб чиқиши ва тасдиқлаши зарур.

2021 йил 1 июлга қадар жамоатчилик фикри асосида шакллантирилган бюджет билан боғлиқ тадбирларга фуқароларни кенгроқ жалб қилиш мақсадида “СМС-хабарномалар” дастурий мажмуасининг ишлаб чиқилиши ҳам назарда тутилган.

Қишлоқ хўжалиги ерларидан унумли фойдаланиш ва самарадорлик кўрсаткичларини яхшилаш ҳамда ер майдонлари учун адолатли солиққа тортиш тизимини жорий этиш мақсадида мутасадди идоралар зиммасига 2021 йил 1 апрелга қадар қишлоқ хўжалиги ерлари бор юридик шахслар, жумладан, деҳқон хўжаликларига ерларни солиққа тортиш учун норматив қийматини етказиш вазираси юлатилди.

Республика ҳудудига олиб келиришда божхона бож ва акциз солигининг ноль ставкалари белгиланган товарлар рўйхатининг амал қилиш муддати 2021 йил 31 декабрга қадар узайтирилди. Шу билан бирга, қарор билан айрим қонунчилик ҳужжатларидаги меъёрлар “2021 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги қонунда белгиланган меъёрларга ва бюджет қонунчилигига мувофиқлаштирилди.

2018 йилнинг март ойида Президентимиз ташаббуси билан Тошкент шаҳрида ўтказилган Афғонистон муаммосини ҳал этиш масаласига бағишланган халқаро конференция Ўзбекистоннинг афғонларга тинчлик жараёнини йўлга қўйиш учун қўшган ҳал қилувчи ҳиссаси бўлди. Ушбу анжумани афғон можаросининг тинчлик йўли билан ечимини топишга қаратилган кўп йиллик халқаро уринишлардаги бурилиш нуқтаси деб баҳолашга ҳақлимиз. Тадбир доирасида яқинлик билан қабул қилинган “Тошкент декларацияси” дунё ҳамжамияти томонидан Афғонистонда тинчлик ўрнатиш бўйича олиб борилаётган сўйиш-ҳаракатларни янада фаоллаштиришга ташаббуси бўлиб хизмат

Муносабат

ХАВФ-ХАТАРНИНГ “ЎЗИМИЗНИКИ” ЁКИ “БИРОВНИКИ”СИ БЎЛМАЙДИ

Исматулла ИРГАШЕВ,
Ўзбекистон Президентининг Афғонистон масалалари бўйича махсус вакили

Президентимиз Олий Мажлисга Мурожаатномасида ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий соҳалардаги устувор вазифалар, тинчлик ва хавфсизликни, миллатлараро тотувликни ҳамда бағрикенглик муҳитини таъминлаш, ёшларнинг камол топишига муносиб шарт яратиш, миллий манфаатларимиз, мамлакатимизнинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини ошириш, очик ва амалий ташқи сиёсат юритиш юзасидан аниқ “йўл харитаси”ни белгилаб берди.

Сўнги йилларда қўшни давлатлар билан ўзаро манфаатли алоқалар ва ишончли шериклик муносабатларини ўрнатиш ҳамда уларни янада юқори босқичга олиб чиқиш масаласига жиддий эътибор бериб келинмоқда. Ўзбекистон томонидан олиб борилаётган сиёсат натижасида минтақада тамомил янги муҳит қарор топиб, ўзаро ҳурмат, дўстлик ва яхши қўшнчилик тамойилларига асосланган ҳамкорлик ва тараққиёт ҳудуди яратилди.

Президентимизнинг қарори билан Тошкентда Марказий Осиё халқаро институтининг таъсис этилиши бежиз эмас. Ушбу даргоҳда минтақа мамлакатлари ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлашга оид изланишлар ҳамда Марказий Осиё билан боғлиқ бўлган турли таҳдид ва муаммоларни ҳал этишга қаратилган тизимли тадқиқотлар олиб борилади.

Давлатимиз раҳбари Афғонистон Марказий Осиё минтақасининг ажралмас қисми эканлигини бир неча бор турли халқаро минбарларда таъкидлаб келмоқда. Шавкат Мирзиёев таъбири билан айтадиган бўлсак, ўзбеклар ва афғонлар Амударёсининг икки соҳилида яшаб келаётган бир-бирига биродар ягона халқлар. Шу нуқтага назардан, ташқи сиёсатимизда афғон йўналишини алоҳида ўрин тутди. Шубҳасиз, ушбу давлатда узок йиллардан бери давом этиб келаётган мо-

Афғонистон иқтисодиётини қайта қуриш, мамлакат ижтимоий соҳасини ривожлантириш, илмий салоҳиятини, тўлақонли маориф ва таълим тизимини барпо этиш учун малакали мутахассисларга эҳтиёж сезилмоқда. Ушбу воқеликдан келиб чиқиб, Термиз шаҳрида Афғонистон фуқаролари таълим бериш маркази таъсис этилди. Ҳозирда ушбу ихтисослашган ўқув юртида юзлаб афғонистонлик талабалар олий таълимнинг турли йўналишлари бўйича тахсил олмоқда. Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистон афғон миллий кадрларини тайёрлаш ва мутахассислар малакасини ошириш ишига салмоқли ҳисса қўшиб келмоқда.

қилди ва афғон муаммосини халқаро кун тартибининг марказига қайтариш имконини берди.

Давлатимиз раҳбарининг изчил ва қатъий ташқи сиёсати ўлароқ Тошкент нафақат қўшни мамлакат иқтисодини тиклашда балки Афғонистондаги тинчлик жараёнида ҳам муносиб ўрин эгаллаб, ўзининг алоҳида мавқеини қўлга киритди.

Бугунги кунда Ўзбекистон дунёнинг нуфузли мамлакатлари билан бир қаторда афғонлараро музокараларни илгари суришга қўшган ҳисса берувчи 5та (Қатар, Ўзбекистон, Германия, Норвегия ва Индонезия) ҳамфикр давлатлар сафидан ўрин олган.

Республикаимиз томонидан халқаро ҳамжамият билан уйғун тарзда амалга оширилган чора-тадбирлар тўғрисида 2020 йилнинг

ташаббус халқаро ҳамжамият тарафидан қўллаб-қувватланмоқда.

Афғонистон иқтисодиётини қайта қуриш, мамлакат ижтимоий соҳасини ривожлантириш, илмий салоҳиятини, тўлақонли маориф ва таълим тизимини барпо этиш учун малакали мутахассисларга эҳтиёж сезилмоқда. Ушбу воқеликдан келиб чиқиб, Термиз шаҳрида Афғонистон фуқаролари таълим бериш маркази таъсис этилди. Ҳозирда ушбу ихтисослашган ўқув юртида юзлаб афғонистонлик талабалар олий таълимнинг турли йўналишлари бўйича тахсил олмоқда. Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистон афғон миллий кадрларини тайёрлаш ва мутахассислар малакасини ошириш ишига салмоқли ҳисса қўшиб келмоқда.

Яқинда шахсан Президентимизнинг раҳнамолигида афғон шифокорларидан иборат 20 кишилик гуруҳ малака ошириш ва коронавирус касаллигини даволаш услубларини ўрганиш мақсадида Ўзбекистонга ташриф буюрди.

Шунга қўшиб таъкид қилиш керак, оғир пандемия шартинда ҳам республикаимиз Афғонистон билан чегарани ёнгина йўқ. Қўшни давлатга озиқ-овқат маҳсулотлари, ёқилғи, дори-дармон, тиббиёт анжумани ва инсонпарварлик ёрдами мунтазам етказиб берилди. Қўшни мамлакатнинг ташқи дунё билан савдо-сотик алоқалари Ўзбекистон томонидан қўриб берилган Ҳайратон — Мазори-Шариф темир йўл транспорт йўлаги орқали тўхтамай амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон томони Сурхон — Пули-Хумри аэпорт узатиш тармоғини Афғонистонда барпо этиш лойиҳасини амалга ошириш билан боғлиқ амалий ишларни бошлаб юборди. Унинг ҳаётта таъбиқ этилиши Афғонистонни Марказий Осиёнинг ягона энергетика тизимига боғлаш имконини беради ҳамда “CASA-1000” лойиҳасининг муҳим тарихий қисми сифатида минтақамиз электр энергиясини Покистон ҳамда Жанубий Осиё мамлакатларига етказиб беришга шартли тўғилди.

Афғонистон ҳукумати ва бошқа халқаро шериклар билан биргаликда Марказий ва Жанубий Осиёнинг боғловчи Мазори-Шариф — Кобул — Пешовар йўналишида темир йўл қуриш лойиҳасини амалга оширишга тайёрмиз. Бу борада аниқ ва манзилли чоралар қўрилувчи.

Ўзбекистон, Афғонистон ва Покистон давлат раҳбарларининг Трансафғон транспорт йўналиши барпо этиш лойиҳасини молиялаштиришга оид муштарак мурожаатнома Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Исломот тараққиёт банки, Америка халқаро тараққиёт молия ташкилоти, Осиё тараққиёт банки ва бошқа нуфузли жамғармалар раҳбарияти номига йўлланди.

Ушбу режанинг яқин истиқболда тўла-тўжи рўёбга чиқиши Марказий ва Жанубий Осиёни бир-бирига боғлаш билан бир қаторда, Афғонистонни минтақавий интеграция жараёнига жалб этишда катта роль ўйнайди ҳамда мамлакат иқтисодининг тикланишида муҳим омили бўлиб, минглаб иш ўринларини яратиш имконини беради.

Президентимиз ташаббуси билан жорий йилнинг май ойида Тошкент шаҳрида “Марказий ва Жанубий Осиё: минтақавий ўзаро боғлиқлик. Таҳдидлар ва имкониятлар” мавзусида халқаро конференция ташкил этиш режалаштирилган.

Давлатимиз раҳбари маъно ва моҳияти нуқтага назардан стратегик характерга эга бўлган ўз Мурожаатномасида афғон заминидан 40 йилдан буён ҳукм сураётган кескинлик ва қуролли можаро барҳам топишига, қўшни мамлакатда тинчлик ва барқарорлик ўрнатилишига қатъий ишонч билдирди. Чунки “хавфсизлик ягона ва бўлинмасдир ва уни фақат биргаликдаги сўйиш-ҳаракатлар билан таъминлаш мумкин”.

Ўзбекистоннинг ягона мақсади — Афғонистонда тинчлик ўрнатиш, минтақавий хавфсизликни таъминлаш ва Марказий Осиё мамлакатларининг иқтисодий юксалиши учун зарур шарт-шароит яратишдир. Президентимиз таъбири билан айтадиган бўлсак, “хавф-хатарларнинг баъзи бирларини “Ўзимизники”, бошқасини эса “бировники” деб ўйлашмасдан, бугун халқаро ҳамжамият бирлашиб, жафокаш Афғонистон халқига унинг тинчлиги ва тараққиёти йўлида ёрдам қўлини узатиши ҳар қачонгидан муҳимдир.

Ханим ЙЎЛДОШЕВ олган сурат.

Ислохотлар самараси

ТАКЛИФ ВА ТАШАББУСЛАР
залворли масъулият юклайди

**Жаҳонгир САРИМСОҚОВ,
Ўзбекистон истеъмолчилар
ҳуқуқларини ҳимоя қилиш
жамиятлари федерацияси раиси**

Янги Ўзбекистон янги ўн йилликка қадам қўйган бир даврда эришган натижаларимизни мустаҳкамлаш, амалга ошириётган кенг қамровли ислохотлар самарадорлигига эришиш нафақат давлат органлари, балки нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларидан ҳам фаоллик ва ташаббускорлик талаб қилади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида илгари сурилган, юрт тарақиёти ва халқ фаровонлиги йўлидаги устувор вазифалар ҳалқимизнинг эртанги кунга, кенг қамровли ислохотлар самарасига ишончини янада кучайтирди. Шу юрт, шу Ватан тақдирга ўзини дахлдор санаган ҳар бир юрдошимизни руҳлантириб, янада фаолликка, фидойиллик ва ташаббускорликка умдовчи ўзига хос чорлов бўлди.

Айтиш мумкинки, Президентимизнинг мазкур Мурожаатномаси нафақат парламентимиз аъзоларига, етти мингдан ортиқ маҳаллий кенгаш депутатларига, ҳар уч ҳокимият вакилларига, жамоатчилик ташкилотларига, балки бугун Ўзбекистонда кечаётган туб ислохотларга хайрихоҳлик билан қараётган жаҳон ҳамжамиятига қаратилди, десак асло муболага бўлмайди.

Утган йиллардан фарқли равишда мураккаб бир даврга тўғри келган бу галги Мурожаатномада эришилаётган улкан натижалар билан бирга, изчил тараққиёт ва халқ фаровонлигига ҳалал бераётган муаммолар, уларнинг чуқур таҳлили ва аниқ ечимлари тақдим этилди. Илгари сурилган тақлифлар, ўртага ташланган ҳар бир ташаббусларимизда турган мақсад ва вазифалар ҳақида аниқ тасаввур бериш баробарида, залворли масъулият ҳам юклайди.

Мурожаатномада мамлакатимизда жамоатчилик назоратини янада кучай-

тириш, давлат ва жамият ўртасида ўзаро яқин ва мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатиш масаласига яна бир бор ургу берилди. Олдимизда турган мақсадларга эришишимизнинг туб негизда жамоатчилик назорати туршишни, бундан кейин ҳам нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш давом этиши, соҳага янгича ёндашув ва муносабат зарурати масаласи илгари сурилди ва қизгин кутиб олинди.

Дарҳақиқат, жамият ҳаётидаги энг долзарб муаммоларни ҳал этишда давлат ҳокимияти органларининг самарали фаолият юритиши, мамлакатнинг жадал тараққиёт этишида жамоатчилик назоратининг ўрни бекиёс. Жамоатчилик назоратининг асосий ва салохиятли субъектларидан бири нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамияти институтлари ҳисобланади. Мазкур институтлар аҳолини йиллар давомида қийнаб келаётган тизимли муаммолар ва уларнинг ечими юзасидан тақлифларини давлат ҳокимияти органлари ва мутасадди ташкилотларга етказиш учун қўлай ахборот майдони бўлиб хизмат қилишини назардан четлатмаслик керак.

Бугунги кунда ривожланган демократик мамлакатларда нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамияти институтларининг мавжудлиги реалликка айланган. Улар ижтимоий

юкни тенг тақсимлаб, давлат ҳаётининг ортқча зўриқиларисиз давом этишига самарали хизмат қилмоқда.

Яқин тарихдан маълумки, фақат давлат институтларининг ҳаракати халқ ҳокимиятининг тамойилини амалга ошириш билан боғлиқ барча даражадаги муаммоларни ҳал қила олмади. Халқ ҳокимиятининг бошланғич асоси ва манбаи сифатида жамоат ташкилотларининг ҳуқуқлари чеклаб қўйилгани, нодавлат нотижорат ташкилотлар эҳтиёжлари тизимли таҳлил қилинмагани, давлатнинг фуқаролик жамияти билан самарали ва конструктив мулоқоти йўлга қўйилмагани, давлат ва жамиятнинг янада ривожлантиришнинг

ролини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисидаги фармони нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари фаолиятини ташкил этиш, ислохотлар жараёнида фаол иштирок этишига тўсқинлик қилаётган тизимли муаммо ва камчиликларнинг бартарф этилишига асос бўлди. Соҳада сезиларли ўзгаришлар юз берди.

Шўш, нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларнинг ижтимоий муаммоларни ҳал этишда давлат органлари билан ижтимоий шериклик алоқалари қай даражада? Бугун уларнинг фаолиятини талаб даражасида деб айта оламизми?

Ҳар қандай фаолият, хусусан, жамоатчилик назоратини амалга ошириш ҳам молиявий қўллаб-қувватловни талаб этади. Шунда унинг самарадорлиги янада ошади. Мисол учун, Ўзбекистон истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси томонидан мунтазам равишда коммунал, соғлиқни сақлаш, транспорт, ички бозорда сотилаётган истеъмол товарларининг зарур сифати ва хавфсизлиги бўйича доимий мониторинг ва жамоат назорати амалга ошириб келинмоқда ва белгиланган тартибда ваколатли давлат органларига киришиб борилади. Урганган муаммолар ва уларнинг самарали ечимлари бўйича тақлифлар киритиб келинапти.

асосида нодавлат нотижорат ташкилотлар кенг жалб этилади. Бундай ҳамкорлик, энг аввало, таълим, маданият, тиббиёт, экология, қурилиш, кадастр, транспорт, коммунал хўжалик, бандлик, ижтимоий хизматлар кўрсатиш каби муаммолар соҳаларда кенг жорий этилади. Энг муҳими, бу ишларни ташкил этиш учун келгуси йилда бюджетдан 60 миллиард сўм йўналтирилади.

Бу, таъбир жоиз бўлса, мамлакатимизда фаолият юритаётган нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари томонидан узоқ кутилган воқеалик бўлди. Ҳар қандай фаолият, хусусан, жамоатчилик назоратини амалга ошириш ҳам молиявий қўллаб-қувватловни талаб этади. Шунда унинг самарадорлиги янада ошади. Мисол учун, Ўзбекистон истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси томонидан мунтазам равишда коммунал, соғлиқни сақлаш, транспорт, ички бозорда сотилаётган истеъмол товарла-

рининг зарур сифати ва хавфсизлиги бўйича доимий мониторинг ва жамоат назорати амалга ошириб келинмоқда ва белгиланган тартибда ваколатли давлат органларига киришиб борилади. Урганган муаммолар ва уларнинг самарали ечимлари бўйича тақлифлар киритиб келинапти.

Албатта, мазкур мониторинг ва жамоат назорати чора-тадбирлари тўлиғича федерациянинг ўз ҳисобидан амалга оширилади. Уларни тулақонли бажаришда молиявий имкониятларимизнинг етарли даражада эмаслиги ўзининг салбий таъсирини ўтказмасдан қолмайди.

Энди мавжуд муаммоларни аниқлаш ва чуқур таҳлил қилиш, ечимлари бўйича тақлифлар ишлаб чиқиш, ихроси устидан жамоатчилик назоратини таъминлашга ижтимоий буюртма асосида жалб этиш тизимининг йўлга қўйилиши ва молиялаштирилиши фаолиятимиз самарадорлигига жуда катта ижобий таъсир ўтказиши.

Мурожаатдаги нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлашга доир тақлифлар шундангина иборат эмас. Унда Қонунчилик палатасида нодавлат нотижорат ташкилотларининг доимий вакили институтини жорий этиш тақлиф қилинди.

Ушбу вакилга қуйи палата ййгилишларида иштирок этиш, қабул қилинаётган қонунларга таъсирчан жамоатчилик назорати ва ижтимоий шериклик масалаларини киритиш бўйича тақлифлар бериш ваколати берилди.

Шу ўринда юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини, жамият манфаатларини ҳимоя қилиш соҳасидаги қонуни ҳужжатлари талабларининг ижро этилишини таъминлашга бўлган уларни ҳамкорлик учун платформага зарурат ниҳоятда катта эканини ҳам айтиб ўтишимиз лозим.

Янги Ўзбекистон тараққиётининг янги босқичида ижро ҳокимияти учун жамоат ташкилотлари жиддий ва тенг ҳуқуқли, шу билан бирга, хурматга лойиқ ҳамкор сифатида намоян бўлади. Натижада давлат ва маҳаллий ҳокимият органлари томонидан қонуни ҳужжатларининг тўлиқ ва мукаммал бажарилиши механизми такомиллашиб, жамоатчиликни янги ташаббуслар ва тақлифларга ундайди.

Буларнинг барчаси оқиб-оқибат мамлакат фаровонлиги, халқнинг розилиги, демократик ислохотларнинг орта қайтмас ва муқаррарлиги тамойилини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Инсонпарварлик

УСТУВОР ТАМОЙИЛЛАР

**Феруза МУҲИДИНОВА,
Тошкент давлат юридик университети
профессори, юридик фанлари доктори**

Шунингдек, жазони енгилроғи билан алмаштириш ва шартли озод қилиш тўғрисида тақдимнома киритиш ваколати жазони ижро этиш муассасаларидан янги ташкил этилаётган инсонпарварлик комиссияларига ўтказиш адолатпарварлик ва халқпарварлик тамойилларининг амалий ифодасидир.

Таъкидлаш жоизки, тезкор-қидирув, тергов ва жазони ижро этиш соҳасида қийноқларнинг олдини олиш тизимини тубдан такомиллаштириш борасида қонуничиликка талайгина ўзгаришлар киритилди. Сўнги йилларда мамлакатимизда шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоясини таъминлаш, унинг шаъни ва қадриятини ҳурмат қилиш, шунингдек,

қийноққа солиш билан боғлиқ ҳаракатларнинг олдини олиш ва жавобгарликни кучайтиришга қаратилган қатор қонуни ҳужжатлари қабул қилинди. Масалан, 2018 йилнинг 4 апрелидаги қонуни билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 235-моддасига ўзгаришлар киритилди ҳамда қийноқ учун жавобгарликка оид нормалар такомиллаштирилди. Жумладан, қийноққа солиш ва бошқа шафқатсиз, ғайриинсоний ёки қадр-қимматни камситувчи муомала ҳамда жазо турларини қўллаш жинояти жабранувчилари доираси кенгайтирилди.

Шунингдек, бу борадаги янгиликлардан бири "Суд-тергов фаолиятида шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини

муҳим масалалари бўйича ўзаро фикр алмашиш учун самарали майдонлар яратилмагани бугун ҳеч кимга сир эмас.

Сўнги йилларда жамият ва давлат ҳаётининг барча соҳаларида демократик ўзгаришларни амалга оширишда нодавлат нотижорат ташкилотлар ҳамда фуқаролик жамияти бошқа институтларнинг роли ва аҳамиятини, фаолият самарадорлигини ошириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш учун зарур институционал база яратилди.

Хусусан, "Фуқаро — жамоат ташкилотлари — давлат" билгилини мустаҳкамлаш орқали халқнинг ҳокимиятдан, ҳокимиятнинг халқдан узоқлашишининг олдини олиш, Конституциямизда белгиланган халқ ҳокимиятичилиги принципининг амалий исботи сифатида давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 4 майда қабул қилинган "Мамлакатни демократик янгилаш жараёнида фуқаролик жамияти институтларининг

Энг муҳими, уларнинг ислохотлар жараёнида фаол иштирокини қўллаб-қувватлаш масаласи қай ҳолатда?

Таъкидлаш жоизки, айна вақтда мамлакатимизда ўн мингдан ортиқ нодавлат нотижорат ташкилот мавжуд бўлса-да, уларнинг аксарияти жамият ҳаётида ўз ўрнига эга эмас.

Мурожаатномада Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди фаолиятини жойлардаги долзарб муаммоларни ҳал этишга қаратиш зарурлиги таъкидланди.

Эътиборли жиҳати, Мурожаатномада илгари сурилган ҳар бир тақлиф молиявий жиҳатдан таъминланган. Хусусан, энди мавжуд муаммоларни аниқлаш, уларни чуқур таҳлил қилиш, ечимлари бўйича тақлиф ишлаб чиқиш, ижроси устидан жамоатчилик назоратини таъминлашга ижтимоий буюртма мuddати етти йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан алмаштирилди. Албатта, мазкур киритилган ўзгаришлар шахс ҳуқуқларини янада кафолатлашда, одил судлов манфаатларини ҳимоя қилишда муҳим аҳамият касб этиди.

Бу эса ўз навбатида, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимларини турли суиестемолчиликларга йўл қўйишининг олдини олади. Амалдаги Жиноят-процессуал кодексининг 226-моддасига асосан, қийноққа солиш билан боғлиқ ҳаракатларнинг олдини олишга хизмат қилади. Фармонга асосан, Жиноят-процессуал кодексига "жиноят содир этишда гўмон қилинаётган шахснинг ушлаб туриш мuddатини у ҳақиқатда ушланган вақтдан бошлаб ҳисоблаш" қондини киритиш назарда тутилгани ҳам ушланган шахснинг ҳуқуқ ва эркинлигини ишончли ҳимоя қилишга, уни асосий ушлаб турилишининг олдини олишга хизмат қилмоқда.

Ҳужжатда ушланган гўмон қилинувчи ёки айбланувчининг қариндошларини процесс иштирокчиси сифатида жалб қилиш учун асослар мавжуд бўлмаган ҳолларда уларни ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга қақриш ва сўроқ қилиш тақиқлангани назарда тутилгани энг аҳамиятли жиҳатлардан биридир. Бу қоида ушланган гўмон қилинувчи ёки айбланувчининг қариндошларини ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга қақриш ва сўроққа жалб этишнинг тақиқлаш орқали ушланган гўмон қилинувчи ёки айбланувчига руҳий ёки психологик босим ўткази-

лишининг олдини олиш билан бирга, сурштирув ва тергов органлари ходимлари доимий назоратда бўлишини таъминлайди. 2021 йилнинг 1 июнига қадар сурштирувчи ва терговчиларни видеотаъсиргоҳа олиш воситалари билан таъминлаш, жазони ижро этиш муассасалари ва тергов ҳибсхоналарининг тергов ҳаракатларини видеоконференцалоқа режимида ўтказишда фойдаланилади-дир.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга қақриш ва сўроқ қилиш тақиқлангани назарда тутилгани энг аҳамиятли жиҳатлардан биридир. Бу қоида ушланган гўмон қилинувчи ёки айбланувчининг қариндошларини ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга қақриш ва сўроққа жалб этишнинг тақиқлаш орқали ушланган гўмон қилинувчи ёки айбланувчига руҳий ёки психологик босим ўткази-

лининг олдини олиш билан бирга, сурштирув ва тергов органлари ходимлари доимий назоратда бўлишини таъминлайди. 2021 йилнинг 1 июнига қадар сурштирувчи ва терговчиларни видеотаъсиргоҳа олиш воситалари билан таъминлаш, жазони ижро этиш муассасалари ва тергов ҳибсхоналарининг тергов ҳаракатларини видеоконференцалоқа режимида ўтказишда фойдаланилади-дир. Миллий стратегиясини тасдиқлаш тўғрисидаги фармонини ҳам қабул қилинганидир. Бу йилги Мурожаатномада яна мазкур масала хусусида янги вазифалар Парламентда йўлланганининг ўзи: Янги Ўзбекистоннинг Ренессанс оstonасидаги ислохотлари десак, муболага бўлмайди. Зеро, Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари соҳасида 70 дан ортиқ халққаро ҳужжатга, жумладан, БМТнинг

6 та асосий шартномаси ва 4 та Факультатив протоколига қўшилган. Бу халққаро ҳужжатларнинг бажарилиши юзасидан миллий маърузалар БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаши ҳамда шартномавий қўмиталарига доимий равишда тақдим этиб борилади.

Мамлакатимизда, Омбудсман, Бизнес-Омбудсман ва Болалар Омбудсмани ташкил этилгани, халққаро мажбуриятларни бажаришда тергов ва суд назоратини кучайтиришга қаратилган "Хабаас корпус" институтининг киритилганлиги, жамоатчилик назорати такомиллашаватганини билдиради.

2021-2023 йилларга бўлган даврда БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашига аъзо 47 давлатдан бири сифатида Ўзбекистон тарихда биринчи маротаба фаолият юритиши ҳам тарихий, ҳам оламшумул воқеадир. Бунинг ўзи ҳам янгилаётган Ўзбекистоннинг халққаро ҳамжамиятдаги нуфузи, хурмати ва ишончи ортагонлигининг асосидир.

Мурожаатномада қайд этилганидек, Ўзбекистоннинг инсон ҳуқуқлари бўйича халққаро мажбуриятларини бажариш соҳасида Ўзбекистон Президентини ҳузуридаги Жамоатчилик палатаси ва фуқаролик жамияти институтлари билан самарали ҳамкорликни амалга ошириши, Олий Мажлис ҳузурида Инсон ҳуқуқлари соҳасида халққаро мажбуриятларга риоя этилиши бўйича парламент комиссияси вазирлик ва идоралар, давлат ташкилотларининг Миллий стратегияда белгиланган устувор вазифалар ижроси юзасидан ҳисоботларини тинглаб, муҳокама қилиб боришининг ўзи Ўзбекистоннинг инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари соҳасидаги халққаро рейтинг ва индексларда юқори натижаларни кўлга киритишини таъминлашга хизмат қилади.

14 январь — Ватан ҳимоячилари куни

УЛАР БОРКИ, ЮРТ ОСОЙИШТА, ҚўЛЛАР МЕҲНАТДА

Бўри ҚОДИРОВ, Республика Маънавият ва маърифат маркази бўлими бошлиғи

Ҳар гал қишлоққа борсам, юртдошларимизнинг ҳаёт тарзи, ширин ташвишларини кузатиб, тинчлигимизга шукрона айтаман. Қаердадир тўй, қаердадир тантана, қайси бир оилада чақалоқ овози ва болақонларнинг шодон кулгиси...

Халқимизда “Яхши ният — ярим давлат” деган қироили ҳикмат бор. Ёши улғуларимиз дуоларининг сўнгиде “Яхши ниятларингиз ҳамроҳингиз бўлсин”, деган гапни айтишни қанда қилмайди. Дарҳақиқат, диёримизда ҳар кун, ҳар соат, ҳар бир қилинажак амалларимиз эзгу тилаклар билан бошланади. Дуога очилган қўллар эса, энг аввало, юрт тинчлигини, осмон мусаффолигини сўрайди. Тинчлик, осойишталик, шубҳасиз, ҳар бир ўзбекистонлик фуқаро учун олий неъматдир.

Кечагидек ёдимда: мустақилликнинг илк кунлариданок мамлакатимизнинг моддий ва маънавий бойликларини, диёримизнинг хавфсизлик ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилувчи барқарор демократик ривожланишнинг ишончли ва мустаҳкам қафолати бўла оладиган миллий армияни шакллантириш давлат сиёсатининг бош омилига айланган. Мамлакатимизда мудофаа тизимини ислоҳ этиш ва такомиллаштириш йўлида амалга оширилган ишлар

янада жадаллаштиришимиз лозим. Келгуси йилда мамлакатимиз мудофаа салоҳиятини ривожлантириш бўйича ислохотларимизни давом эттирамиз”, деган гапларида юрт тинчлиги ва равнақи йўлидаги жонқуярликни, шижоатни қўриш мумкин. Президентимиз Қуролли Кучларимиз кудратини, қўшинларнинг профессионал ва жисмоний салоҳиятини юксалтириш, ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ишларига алоҳида эътибор қаратилиши зарурлигини ҳам алоҳида таъкидлади.

Кейинги уч-тўрт йил мобайнида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари сафида мудатли ҳарбий хизматни ўташ тизимининг нуфузини янада ошириш, шунингдек, мудофаа салоҳиятимизни юксалтириб, ҳар қандай хавф-хатарга муносиб зарба бера оладиган кудратли, тезкор ва самарали кучга айлантиришга қаратилган кенг қўламли ишлар амалга оширилди.

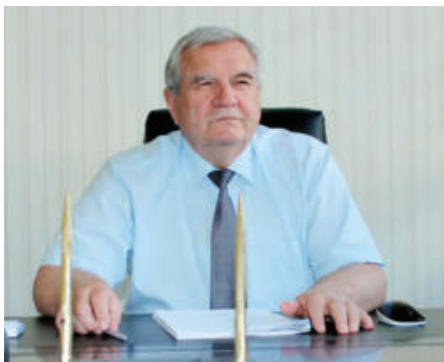
Давлатимиз раҳбарининг ўтган йил 6 мартдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқароларини ҳарбий хизматга чақириб тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори халқимиз, аynикса, ёшлар қалбида миллий армиямиз билан фахрланиш, Ватан ҳимоячисидек шарафли касбга ҳурмат-эҳтиром хиссини уйғотишга хизмат қилмоқда. Навқирон ёшларимиз онги ва шуурини ҳарбий хизмат қилиш шарафли вазифа эканини, ватанга хизмат қилиш муқаддас бурчлигини англаш туйғуси кучаймоқда.

Мазкур қарорда ҳарбий хизматга номзодларни танлаб олиш бўйича янада самарали тизим ишлаб чиқиш, Қуролли Кучларнинг жанговар тайёрларини амалга оширишга доир мақсад ва вазифалар қамраб олинган. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари сафини ҳар томонлама етуқ, соғлом, жисмонан бақувват, интеллектуал салоҳиятли ёшлар билан тўлдириш, уларнинг онгида миллий ғурур, она юртыга садоқат ва ватанпарварлик туйғусини кучайтириш, шунингдек, мудатли ҳарбий хизматга қақрилайтган ёшлар билан Амир Темур, Жалолiddин Манғуберди, Захриддин Мухаммад Бобур каби бошқарувчиларнинг ватанпарварлик руҳини тарбиялаш мақсади муҳим вазифаларни ҳал этишга нафақат ҳарбий ходимлар, балки эл-юртимизга таниқли, катта ҳаёт тажрибасига эга зиёлилар, олимлар, ёзувчилар ҳам салмоқли ҳисса қўшиб келмоқда.

Тарихда ватан қаҳрамонлари кўп бўлган. Улар ҳақида битилган дostonларни тинглаб, минглаб ватанпарвар ўғлонлар этиши. Шулардан бири Алпомиш ҳақида тўхталгани жоиз деб биламан. Гаҳлавоннинг куч-қуввати юрагида. Унинг бутун матонатни ана шу куч-қувватдан, юксак таваққурдан, эл-юртыга бўлган садоқатдан туғилган. Шу садоқат уни ўз юрти, oilаси, орномусини ҳимоя қилишга ундайди, бу ватанининг халоскорига айлантиради. Қуролли Кучларимиз сафида хизмат қилаётган йигит-қизларимизни

Янги Ўзбекистон мактаб остонасидан бошланади

ТАЪЛИМ МАЗМУНИ — ТАРАҚҚИЁТ МЕЗОНИ

Гофуржон МУҲАМЕДОВ, Чирчиқ давлат педагогика институти ректори

Давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлисга Мурожаатномасини тарихга айланаётган йил сарҳисоби ва 2021 йилнинг бош режаси сифатида қабул қилиш мумкин. Мурожаатномани том маънодаги янгиланаётган Ўзбекистонни яқин даврда, хусусан, жорий йилда комплекс ривожлантириш, шунингдек, мамлакат тараққиётини таъминлашнинг устувор жиҳатларини белгилаб берган дастур десак, ўринли бўлади.

Таъкидлаш керакки, Мурожаатномада жамиятимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг барча соҳалари қамраб олинган. Жумладан, фан, таълим тизимига тааллуқли бир қатор стратегик аҳамиятга эга йўналишлар белгилаб берилган. Ундан кейиб чиқадиган вазифалар тизимда фаолият олиб бораётган мутахассислардан Ўзбекистон таълим сиёсатининг мазмун-моҳиятини янада чуқуროқ англашни, уларнинг ижросига нисбатан тараққиёт мезонларни асосида ижодий ёндашушни талаб қилади.

Инсоният тамаддунининг ҳозирги даврини глобаллашув жараёнини тасаввур қилиб бўлмайди. Бугунга келиб глобаллашув дунё мамлакатларини ривожлантиришнинг мазмун-моҳиятига, стратегияси ва тамойилларига, ёндашув ва услубларига ҳам бирдай таъсирини ўтказаятган куч сифатида намоён бўлмоқда. Глобаллашувнинг моҳиятини ва хусусиятларини чуқур ўрганиш унга мослашиш, йўналишларини керакли тарзда ўзгартириш имкониятини яратди. Бундан кўринадики, глобаллашув жараёнидан ижодий ва ижодий фойдаланишнинг усул ва воситаларини, механизмларини илмий асосда ишлаб чиқиш бугунги кун-

нинг долзарб муаммоларидан ҳисобланади.

2020 йилда бутун дунёда кузатишга пандемия шариоити фикримиз тўғрилигини яна бир қарра тасдиқлайди. Албатта, бундай шариоитда таълим тизимини глобаллашув жараёнига мослашувчан, у билан ҳисоблашадиган ислохотлар муҳим роль ўйнайди.

Мурожаатномада таълим соҳасига мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг бирламчи шартини сифатида эътибор қаратилган. Хусусан, давлатимиз раҳбарининг “Биз ўз олдимизга мамлакатимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этишдек улғу мақсадини қўйган эканмиз, бунинг учун янги Хоразмийлар, Беҳрузийлар, Ибн Синолар, Мирзо Улғубеклар, Навоий ва Бобурларни тарбиялаб берадиган муҳит ва шариоитларни яратишимиз керак. Бунда, аввало, таълим ва тарбияни ривожлантириш, соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, илм-фан ва инновацияларни тараққий эттириш миллий ғоямизнинг асосий устунлари бўлиб, хизмат қилиши лозим”, деган фикрларида таълим ва тарбиянинг жамият ривожидиги муҳим аҳамияти ўз ифодасини топади.

2021 йилда “Янги Ўзбекистон мактаб остонасидан, таълим-тарбия тизимидан бошланади” деган ғоя асосида қатор йўналишларда кенг қўламли ислохотларни амалга ошириш зарурлиги таъкидланди.

Жумладан, биринчидан, ёш авлодга боғча, мактаб ва олий таълим муассасасида сифатли таълим-тарбия беришга алоҳида эътибор қаратилади. Ўғил-қизларнинг жисмоний ва маънавий соғлом, ватанпарвар инсонлар бўлиб улғайиши учун барча куч ва имкониятлар сафарбар этилади.

Иккинчидан, ёшларни замонавий билим ва тажриба, миллий ва умумбашарий кадрлар асосида мустақил ва манқийли фикарлайдиган, эзгу фазилатлар эгаси бўлган инсонлар этиб вогага етказиш устувор вазифалардан бири бўлиб қолади.

Учинчидан, ўғил-қизларимизни меҳнат бозорига талаб юқори бўлган замонавий касб-хунарларга ўргатиш, уларда тадбиркорлик кўникмалари ва меҳнатсеварлик фазилатларини шакллантириш ҳамда ташаббусларини рўёбга чиқариш, иш ва уй-жой билан таъминлашга устувор аҳамият берилди.

лим ва кадрлар тайёрлаш соҳаларига оид кўплаб фармон ва қарорлар қабул қилинди. Мазкур меъёрий ҳужжатларда мактабгача таълимдан бошлаб, олий таълимдан кейинги таълимгача бўлган барча босқич, шунингдек, академик илм-фан ҳам қамраб олинган. Узвийлик ҳамда узлуқсизлиқни таъминлаш орқали таълим соҳасини мазмунан яхлит тизим сифатида шакллантириш назарда тутилган.

Таълим сифатини тубдан яхшилаш, аввало, ўқув дастурлари, ўқитувчилар учун методик қўламаёларнинг илгор халқаро дастурларга мослаштирилишига боғлиқ. Бопларнинг тахлили, ностандарт ва креатив фикрлаш қобилиятини ривожлантириш учун эзгини янгилашган шакл ва мазмунига эга дарслиқлар яратиш зарур. Мурожаатномада қайд этилишича, “**Бу борада келгуси ўқув йилида бошланғич синфларда давлат таълим стандарти ўрнига, илгор хорижий тажриба асосида, болага ортикча юклама бермайдиган “Миллий ўқув дастури” жорий этилади.**” Ушбу чора-тадбирларнинг пировард мақсади эса таълим муассасаси битирувчиларини соф назарий билимлар соҳибига сифатида эмас, балки ҳаётини яшашга мослашувчан, мустақил ва тўғри қарор қабул қилиш кўникмасига эга шахс сифатида тарбиялашни назарда тутди.

Таълим тизимини худудлар кесимида тахлил қилиш шаҳар ва қишлоқ, шунингдек, чекка қишлоқлар ўртасида ўзаро тафовут мавжудлигини кўрсатади. Шу муносабат билан 2021 йилдан бошқа тумандаги олис мактабга бориб дарс берадиган ўқитувчилар ойлғиғига 50 фойз, бошқа вилоятга бориб ишласа — 100

фойз устама ҳақ тўлаш тартибининг жорий қилиниши мамлакатимизнинг энг чекка ҳудудларида истиқомат қилувчи ёшларнинг ҳам сифатли таълим олишига бўлган эҳтимолий таъминлаш имкониятини беради.

Кўпгина ривожланган мамлакатларда таълим хизматларига бизнес сифатида қаралади. Дарҳақиқат, таълим бизнесга айланишда рақобатбардошлик касб этади. Мамлакатимизда ҳам кейинги йилларда ўқитиш тизимига нодавлат ва хусусий секторнинг жадал кириб келишини соҳадига ижобий ҳодисалардан бири сифатида баҳолаш мумкин. Бундай шариоитда давлат ва нодавлат таълим муассасалари ўртасидаги рақобат тизимнинг ривожланишига хизмат қилади. Мурожаатномада хусусий мактаблар фаолиятини рағбатлантириш учун бюджетдан субсидиялар ажратилиши белгилаб берилиши таълим тизимда хусусий секторнинг улуши ошишига, бу эса, ўз навбатида, рақобатнинг кучайишига сабаб бўлади.

Таълим муассасаларида қобилиятли ўқувчилар билан ишлаш масаласи ўзига хос эътиборни талаб қилади. Шунинг учун ҳам қобилиятли ўқувчилар билан ишлашнинг педагогик ва психологик жиҳатлари мавжуд. Бу алоҳида ёндашувларни талаб қилади.

Таълим муассасаларида бу борада олиб борилаётган ишларни кузатар эканмиз, очниғи, амалга оширилаётган ишлар бугунги кун талабига жавоб бермайди. Аслида бу ишлар тўғри йўлга қўйилган тақдирда ҳам қобилиятли ўқувчиларнинг эҳтиёжини тўлақонли қондириш қийин. Президентимиз томонидан иқтидорли ўғил-қизларимизнинг таълимга эътибор

қаратилиши ҳам ана шу омиллар билан боғлиқ.

2019 йилдан эътиборан, мутлақо янги мазмун ва шаклдаги Президент мактаблари ва ихтисослаштирилган ижод мактабларининг ташкил қилиниши катта мақсадларга қаратилган. Жумладан, Мурожаатномада иқтидорли ўғил-қизларимизнинг юқори технологиялар ва замонавий билимларни чуқур ўзлаштиришига кенг шариоит яратиш ҳамда Тошкент шаҳрида алоҳида университетни ташкил этиш таъкидлаб ўтилган. Ушбу олий таълим муассасасида чет элданги етакчи олимлар ва профессор-ўқитувчилар жалб қилиниб, ёшларга энг замонавий дастурлар асосида таълим-тарбия бериши билан боғлиқ ишлар режалаштирилган.

Биз аynи пайтда илм-маърифатни ривожлантиришдан, ривожланишининг кейинги босқичларига чиқа олаймиз. Бунинг учун эса тизимдаги муаммоларни бартараф қилишимиз, таълим-фан-ишлаб чиқариш учлиги ўртасидаги интеграцияни тўғри йўлга қўйишимиз лозим.

Таълим тизимини узоқ йиллардан бери йиғилб қолган муаммоларни бартараф этиш осон кечмайди. Бунинг учун, аввало, таълимга ёндашув билан боғлиқ қатор масалаларга илмий ечим топишимиз лозим. Кадрлар тайёрлашда худудларнинг ижтимоий-иқтисодий ўзига хослиги ва талабини инобатга олиш, меҳнат бозориди талаб ва тақрифи чуқур ўрганиш, уларнинг мутаносиблигига эришиш, таълим-фан-ишлаб чиқариш интеграциясини тўла таъминлаш, фан ютуқларини тижорийлаштиришга нисбатан эътиборни кучайтириш шулар жумласидан.

Юқорида айтилган таълимга нотўғри ёндашув билан боғлиқ масалалар, ўз навбатида, кадрларнинг худудлар кесимидаги тақсимотида мубозанатнинг бузилиши, амалдаги ўқув режа ва дастурларда номутахассислик фанлари улушининг юқорилиги, ўқув адабиётларининг етисмаслиги, илмий тадқиқот ва инновацион фаолиятни амалиётга жорий этиш, илмий ишланмаларни тижорийлаштириш механизмининг қучислиги каби муаммоларга сабаб бўлган.

Ушбу муаммоларни бартараф этиш мақсадида Президентимиз таълим тизимини ходимлари олдиға олий таълимга қаровдор даражасини босқичма-босқич ошириш, соҳада соғлом рақобат муҳитини шакллантириш, ўқув юктамаларини оптималлаштириш, таълим жараёнига рақамли технологияларни жорий этиш, олий таълим муассасаларининг молиявий мустақиллигини таъминлаш, таълимда нодавлат ва хусусий секторнинг ролини ошириш, таълимни коррупциядан холи соҳаға айлантириш, нуфузли чет эл олий ўқув юртлари билан яқиндан ҳамкорликни кучайтириш каби вазифаларни қўймоқда.

Умуман, олдимизда турган вазифалар жуда кўп. Ёнг асосийси, ўқув-тарбия тизимини фаолият олиб бораётган ходимларнинг замонавий таълимга қўйилаётган талабларга жавоб беришидир. Мурожаатномада педагогик маҳорат ва малака даражасига эга бўлган, ўз ишида аynиқ натижаларга эришган ўқитувчиларга юқори маош тўлаш тизини жорий этилиши аynиқ ўтилди.

Шунингдек, мактаб ўқув дастурларини илгор хорижий тажриба асосида такомиллаштириш, ўқув юктамалари ва фанларни қайта қўриб чиқиш, уларни халқаро стандартларга мослаштириш, дарслик ва адабиётлар сифатини ошириш бўйича ҳам қўрсатмалар берилди. Бу ишларни амалга ошириш, аввало, тизимдаги раҳбарлардан замонавий фикрлаш ва хориж амалиётини яхши билишни талаб қилади.

Давлатимиз раҳбари 2019 йилнинг 23 августда халқ таълими тизимини ривожлантириш, педагогларнинг малакаси ва жамиятдаги нуфузини ошириш, ёш авлод маънавиятини юксалтириш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилишида “**Мактаб — бу ҳаёт-маънат масаласи, келажак масаласи...**” Мактаб иши бу умум-миллий ҳаракатга айлиши керак”, деган эди. Ҳақиқатан, мактабни ўзгартирмай, одамни, жамиятни ўзгартириб бўлмайди. Ҳудди шу йиғилишда Президентимиз педагогика олий таълим муассасаларининг фаолиятига танқидий баҳо бериб, уларнинг мактаблардаги ўқув-тарбия жараёнини такомиллаштиришдаги роли сезилмаётганини афсус билан қайд этган эди.

Мамлакатимиз раҳбарининг ушбу фикрларидан келиб чиқиб, Чирчиқ давлат педагогика институти соҳага инновацияларни жорий қилиш, таълим, фан ва ишлаб чиқариш интеграцияси самардорлигини ошириш мақсадида педагогик таълимнинг инновацион кластерини ўзининг асосий стратегик илмий тадқиқот йўналиши сифатида белгилади. Бугунги кунда институтнинг катта илмий кластери педагогик таълим инновацион кластерининг илмий-назарий асосларини яратиш, уни амалиётга таъбиқ этиш механизмларини ишлаб чиқиш устида иш олиб бормоқда. Институт жамоаси белгилаган ўқув жараёни билан бир пайтда кластер тизими доирасида битирувчиларга қўшимча касб ўргатиш борасида ҳам тизимли ишларни йўлга қўйган. Олиб борилаётган илмий тадқиқот ва тажриба-синош ишларининг дастлабки натижалари педагогик таълим инновацион кластерини истиқболли лойиҳа эканини кўрсатмоқда. Тошкент вилояти таълибраси сифатида уни омаллаштириш, шубҳасиз, педагогик таълимда ўзининг ижобий самарасини беради.

Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги

“Буюқ аждодларимизнинг бетакрор ва ноёб илмий-маънавий мероси биз учун доимий ҳаракатдаги ҳаётий дастурга айланиши керак...”

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

Маърифат

АЖДОДЛАР ТАЪЛИМОТИ ҲИКМАТ ВА ИБРАТДИР

Муроджохи МУХТОРОВ,
П. Беньков номидаги
Республика ихтисослаштирилган
расмлик мактаби услубчиси

Президентимизнинг юқоридаги сўзларида улкан маъно мужассам. Зеро, аждодлар таълимоти ҳикматдан иборат олган ҳолда, устозлар тажрибасидан унумли фойдаланиб, илм-ҳунар ўрганиб, ота-она ва устозларнинг дуосини олиб, юксакликка эришган улуғ боболаримиз ҳаёти ва ижоди ҳозирги замон авлодлари учун ибрат ва намуна бўлмоғи керак.

Навоийшунос олимларимиз таъкидлаганидек, Учинчи Ренессанснинг мустаҳкам пойдевори Навоийнинг англашдан бошланади. Навоийнинг англаш ўзлиги англашдир. Ҳазрат Навоий ибораси билан айтганда:

*Эл нелиб топаёй мениким,
Мен ўзимни топмасам.*

Буюқ аждодларимиз юксак даражаларга қандай эришганини улранинг ҳаёт йўлларида бир назар солиб, ижодларидаги ҳикматларни ўқиб, уқиб ва таҳлил қилиб англашимиз, лозим бўлади.

Алишер Навоийдек шахслар ўз ўзидан етишиб чиқмайди, албатта. Бунинг учун ўзига яраша илмий-маданӣ муҳит мавжуд бўлиши керак. Навоий оиласининг илм аҳли муҳлиси бўлган темирийлар сароийга яқинлиги унинг баркамол тарбия топшида муҳим ўрин тутган. У темирийзодалар, хусусан, бўлажак султон Хусайн Бойқаро билан бирга таълим-тарбия олган.

Мамбаларда кўрсатилишича, Алишер Навоийни 4 ёшида бошланғич мактабга беришди ва у, асосан, диний билимлардан таълим олади. Тўққиз ёшда Қуръонни қаримчи ёд олиб, ўсимирлигдаёқ тўлиқ ўрганади. Қуръон, ҳадис, тафсири, фикҳ, тасавуф, шеърият, адабиёт, тилшунослик, фалсафа ва бошқа илмларни ҳам мукаммал эгаллаб, забардаст олим даражасига етади:

*Илм, Навоий, сенга мақсуд бил,
Эмдики илм ўлди — амак айлағил.*

Қайси бир ўқувчи-талабанинг устози ҳаққини адо қилмоқлик умри давомида тугамаслигини ангагани унинг саодатманд эканини билдиради. Зеро, устоз ҳақи адо этиб, тугатиб бўлмайдиган ҳақдир. Инсон нима экса, шунӣ ўради.

*Ҳақ йўлида ким сенга
бир ҳарф ўқитмиш ранж ила,
Айламоқ бўлмас адо ҳақин
онинг юз ганж ила.*

Ҳар не истарсен — ўзингдин истағил.

Демак, камолга етиш учун илм ўрганиш ва унга амак қилиш керак бўлади. Шунинг учун ҳам илм ўрганган олимлар пайгамбарнинг ворислари ҳисобланар экан:

*олимларга таъзим,
Қилур гўёки пайгамбарга таъзим.*

Қадимий ривоятларда Шарқда 33 мингдан зиёд машоӣҳ ўтгани нақ қилинади. Навоий “Насоим ул-муҳаббат” асарида ўша даврда яшаб ўтган тасавуф шайхлари, машуур файласуф олимлар ҳақида кўплаб маълумот берган. Бу улуғ алломалар ўз амаллари, ҳаёт тарзлари, юксак ахлоқий фазилатлари, одоб намуналари билан ҳалқни маърифатга, инсофу диненатга қорлаган.

Абу Наср Форобийда бундай таълимотни учратамиз: “Кишини яхши ишлар қилишга ва гўзал ҳулқ соҳиб бўлишга даъват этувчи ички (ахлоқий) сифат “фазилат” деб аталади. Одамларни хунук

ҳатти-ҳаракати ва иллатга даъват этувчи иштиёллар “разолат” дейилди, булар инсондаги камчиликлар ва ҳатотликлар ифодасидир”.

Ҳикматнинг биринчиси — саодат манзили ва у ҳаммуша голийдир. Иккинчиси — жаҳолат ботқоғи ва у муҳтом мағлубдир.

Илм соҳиблари фазилатли кишилардан ва улур элда, юртда қадр қиммат топадилар, меҳр ва ҳурматга сазовор бўладилар. Илмдан бенаиб кишилар эса умрини беҳаловат ва бесамар ўтказди. Илм инсонни шарофлайди ва юксалтиради.

Одамдан Ҳотамгача, Ҳотамдан шу дамгача яшаган барча олимۇ фузалоларимиз таълим-тарбияга оид бундай мисолларни кўп ва хўп айтганлар. Буюқ юнон олими Аристоктёл “Ватан тақдирини ёшлар тарбияси ҳал қилади”, деса, ўзимизнинг маърифатпарвар бобомиз Абдулла Авлоний “Бизлар учун тарбия ё ҳаёт — ё мамот, ё нажот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат масаласидур”, дейди.

Билим олишни истамайдиган, устозига меҳр кўрсатмайдиган, ота-онасининг қадрига етмайдиган, ўткнчи ҳою ҳавасларга берилиб, вақтини беҳуда ўтказадиган ёшларнинг келажаги йўқдир.

Таълим масканларида устоз-муаллимлари билан гап талашиб, улур устидан куладиган беодоб ва фазилатдан бенаисиб қолган ёшлар ҳам улур алломаларимиз таълимотидан ибрат ва ўғит олинлар, илм ва хунар ўргатувчи устозларга нисбатан ҳурмат ва эҳтиром кўрсатишни одат қилсинлар. Чунки:

*Ҳақ йўлида ким сенга
бир ҳарф ўқитмиш ранж ила,
Айламоқ бўлмас адо ҳақин
онинг юз ганж ила.*

Ҳар не истарсен — ўзингдин истағил.

ШОИРЛАР СУЛТОНИ ҲУЗУРИДАГИ “ОЛИЙ МАЖЛИСЛАР”

Шерхон ҚОРАЕВ,
Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат
ўзбек тили ва адабиёти университети тадқиқотчиси

Ўзбек адабиёти тарихида Хусайн Бойқаро ҳузурда ўтказилган “Олий мажлислар” (Хуросонда шеърӣ мажлислар шундай номланган) ҳақида маълумотлар учрайди. Худди шу каби шеърият кечалари шоирлар султони Алишер Навоий даргоҳида ҳам ташкил этилган ва адабиётга дахлдор долзарб масалалар ва қизиқарли мавзулар ҳақида сўз юритилган.

Навоийшунос Суййима Ғаниева бу адабий мажлисларнинг номланиши ва мазмун-моҳияти тўғрисида шундай ёзади: “Хусайн Бойқаро ҳузурда, унинг бевосита иштирокидаги “Олий мажлислар”ларда асарлар, шеърият намуналари муҳокама қилинар, адабий мавзуларда кичкин суҳбатлар ўтказиларди”.

Тарихчи Хондамирнинг ёзишича, Алишер Навоий ҳузурдаги “Олий мажлислар”да қатнашиш ҳаммага ҳам насиб этвермаган. Олимларнинг улуглари қачонки, унинг олий даражадаги йиғинларида қатнашиш имкониетини кўлга киритса, унинг самимий қарб сирлари саҳифаларидан фойдали марваридлар йиғар, фозилларнинг машхурлари қачонки, ул ҳазрат ўтирган муборак гиламнинг бир четида ўтириш шарофига эга бўлса, нозик фикрлар ва нафис сўзлар гавҳарларини терарди.

Давлатшоҳ Самарқандий ҳам юқоридаги фикрларни тасдиқлаган ҳолда, “...фозилларнинг мақсади унинг олий мажлисига етишишдир. Унинг ҳамсуҳбатлари хуштаъб, фозил кишилардир. Унинг мақбул хотири аҳли дилдан бошқасини истамас, оғир табиатлилар унинг назарига енгилтак бўлиб кўринар, балки нозиллар унинг латиф мажлисларига киролмасдилар...” деб таъкидлаган. Давлатшоҳ Самарқандий ҳақ ўз даврнинг зиёлилари, адабиёт аҳли Навоий ҳузурдаги йиғинларда қатнашишга ҳаракат қилган. Амир Алишернинг адабиёт аҳлига ҳомийлик қилиши, барча учун илм масканлари эшитини очиб қўйганлиги натижаси улуроқ, бутун Мовароуннаҳр ва Хуросоннинг илм шайдолари, талабадан тортиб, донишмандгача унинг атрофида жам бўдилар. Узоқ-яқиндан тўпланган шоирлар унинг мажлисларини безата бошладилар.

“Маҳбуб ул-қулуб” асарида Навоийнинг ўзи ҳам бу ҳақда шундай деган: “...гоҳо иззат ва маъмурлик бўстонида мажлис қурдим... Улуғ кишиларни ва юқори мансаб эгаларини ҳурмат ва таъзим юзасидан меҳмон қилдим, баъзан шодлик боғида зиёфат тузиб, хонандар

ва созандаларнинг базму тароналаридан бахраманд бўлдим”.

“Олий мажлислар”нинг мазмун-моҳияти Зайниддин Восифийнинг “Бадое ул-вақое”сида келтирилган куйидаги хикоятдан маълум бўлади:

“Мир(Навоий) овоз бердилар: — Азизлар, кнринглар. Ҳеч эшитмаган ва ҳаёлингизга келмаган мақолатлардан эшитинглар!

Ҳамма жим бўлди. Мир(Навоий) Ҳофиз Ғиёсиддин Дехдорга деди: — Лофу даъво қилдинг. Энди изҳорини қил!

Ҳофиз аввал Қуръондан ашара ўқиди. Мажлис аҳлининг хушини олди. Кейин ғазал ўқиди. Ашула бошлади — дусту душмани унинг овозига офаринлар ўқиди. “Амир Ҳамза” кнссасини бошлади. Кейин ўзи айтган бир дostonни ўқиди ва мажлис аҳлининг хуши йўқолди. Уни тугатиб, “Абомуслим” кнссасини ўқиди — ҳаммани сеҳрлаб қўйди. Мажлис охирида “Дороб” кнссасини бошлади. Боғбон билан унинг ғуломи шу ерда турган эди. Уларнинг тақлидини қилиб, ҳаммани кулдирди, баъзиларга шундай таъсир қилдики, кулавериб юмалаб қолдилар...

Ҳар ким ҳар илмдан баҳс қилди. Буларга ҳам жавоб қилди. Ҳаммадан голий келди”.

Бундан ташқари, Алишер Навоийнинг топшириғига биноан, Мавлоно Соҳибдорро кундузи Ҳиротда юриб, адабий йиғинга келганда шахарда ўз курган-кечирганлари, ғаройиб ва ажойиб воқеа-ҳодисалар, янги истеъдод соҳиблари, шоирлар ҳақида маълумот бериб борган, имтиҳонидан ўтган иқтидорли ёшларни эса ўз ўрнида олий мажлисга олиб келган. Алишер Навоий ундан ҳар куни “Нени учратдингиз ва нима гаплар эшитдингиз”, деб сўраган. Соҳибдорро эса бир сафар шундай жавоб берган: “Бир кишини учратдим. Ўзи 16 ёки 17 ёшда. Номи айтилмай ўқилган ҳар қандай мушкул муаммони топади. Толиби илмида, хофизу шоирликда катта иқтидори бор”. Навоий таажжуб билан Соҳибдорродан, “Восифийни имтиҳон қилдингму”, деб сўраган. Соҳибдорро, синаш учун бир мушкул муаммонинг номини айтмай ўқилганлигини, у эса қийналмай ечанглигини айтган. Шундан сўнг Навоий Соҳибдоррога Восифийни олиб келишни буюрган. Бу воқеа борасида “Бадое ул-вақое”да айтиб ўтилган.

Зайниддин Восифий “Бадое ул-вақое”да Навоийнинг “олий мажлислари”да иштирок этганлиги ҳақида шундай ёзган: “У ерда ҳозир бўлган биринчи йиғит муаммо санъатида Хусайн Нишопурийга тенглаша оладиган Муаммойи, иккинчиси қасидагўйликда шухрат топан истеъдод соҳиб, учинчиси эса маснавийни яхши айта оладиган толиби илм билан бирга “Олий

мажлис”га кириб бордик. Мажлис аҳли ва ҳазрати Мир (Навоий) ўз надимлари (ҳамсуҳбатлари) билан ҳозир экан. Жаноби Мир (Навоий) биз томон қарадилар. Фақир (Восифий)га ишора қилиб, номини айтмай ўқилган муаммони еча оладиган дустимиз шу кишини, дедилар. Мавлоно Соҳибдорро: “Бали, уша маҳдум”, деб жавоб бердилар. Мавлоно Муҳаммад Бадахшии суҳбатга аралашдилар: “Маҳдум, худовандигоро, муаммо ечишда Сиздан ўтадигани йўқ-ку?..”. Мир (Навоий) дедилар: “Мен унинг муаммо ечишини кўзидан билдим. Зеро, унинг фикрлари кўзларида зоҳир бўлиб турибди. Кейин ушбу муаммони ўқидилар:

*Боғро бн аз хазон бэфарру,
сарв аз жо шуда,
Булбулаш барҳам зада
минқору, ногўё шуда.*

(Таржимаси: “Богини кўр, хазонрезликдан кўрки қолмабди, сарв ўрнида йўқ, булбулнинг тумшуги йўқ бўлиб, куйлашдан қолибди”.)

Навоий ўқиган муаммони Восифий ёд биларди. У ўйланиб қолади: номини айтиб, ўзимни гўлиққа солиб, мажлиси ўтказаверсамми ёки тўғрисиини айтиямми, дейди ўзига-ўзи. Оқибатда ростини айтишга аҳд қилади. Шунда Навоий бошини эгиб турди-да, ёнидагиларга “Азизлар, биласилларми, бунинг сўзи не маънони билдиради. Уз қудратини изхор этиб, бунисини биламан, бошқасини айтинг, демоқчи... биз бунинг давъосини қабул қилурмиз”, дедилар.

Ғиёсиддин Хондамир “Хулосат ул-ахбор”да унинг ўзи ҳам Навоий “олий мажлислари”да хикоятлар айтганини ёзиб қолдирган: “Улуғ амир, ҳидоятпахоқ, қароматли Рухинг муаййиди(акси), сўфийсифат, соф ниятли рўзгор покказиси, мусулмон маросимларини улугловчи, салтанат устуни ва мамлакат таънчи, хоқон давлатининг ишончли кишиси, султоннинг яқини, улқим, саховат дастурхонидан барча муҳтож тўқ, ҳақ ва ҳақиқату дин низоми Амир Алишер (Навоий)нинг шариф мажлисда хикоятлар сўйлур эдим. Ул жаноб менинг хикоятларимдан завқланар эдилар ва ҳазратнинг турли иноятлари бу қаноти синиқ банда (Хондамир) аҳволи руҳиятига иссиқлик баҳш этарди. Кундан-кунга бу ҳол кўлар ва соат сайин юксакликқа кўтарилар эди”.

Хулоса қилиб айтганда, ўтмиш адабий жараёнда мушоиралар муҳим ўрин тутади, яна ҳам анкроғи, ўтмишда адабий жараён кўпроқ шеър мажлиси ёки шоирлар анжумани шаклида келган. Мушоираларда шоирлар ўз асарларини тақдим этиш, улур ҳақидаги ўзгалар фикрини билтиш, шунингдек, бошқа шоирлар билан ижодий фикр алмасиши, ҳамкорлик қилиши имконига эга бўлган.

Мумтоз адабиётимиздаги бир қатор жанрлар, айрим шеър санъатларининг юзга келиши бевосита мушоиралар билан боғланади: уларнинг бир қисми мушоира иштирокчиларининг бир-бирларига жавоб айтиши (тазмин, таҳмис), бошқа бир қисми шеърӣ муسابақа (муаммо, чистон, бадиха) руҳи билан боғлиқ ҳолда вужудга келган. Хусусан, Хусайн Бойқаро сароийи ва Навоий хондонида ўтақизиб турилган мушоиралар давр адабиёти тараққиётининг муҳим омилларидан бири бўлди.

